

IV. Siūlymas dėl Ilgalaikės LAMMC institucinės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros programos tęsimo

SODININKYSTĖ IR DARŽININKYSTĖ: AGROBIOLOGINIAI PAGRINDAI IR TECHNOLOGIJOS

Lietuvoje sodininkystės ir daržininkystės tyrimai vykdomi įvairiais aspektais – plėtojami fundamentiniai ir taikomieji tyrimai. Remiantis ES Žaliojo kurso strategija, Sumaniosios specializacijos prioritetu „Agroinovacijos ir maisto technologijos“ 2022-2026 m. laikotarpiui aktualios tvarios, į kokybę orientuotos, augalų moksliniais tyrimais grįstos auginimo ir perdirbimo technologijos įgalinančios sumažinti dujų emisijas bei skatinančios veiksmingą išteklių naudojimą. Todėl 2022-2026 m. „Sodininkystė ir daržininkystė: agrobiologiniai pagrindai ir technologijos“ programa, kuri yra tęstinė 2017-2021 m. programai, bus orientuota į MTEP konkurencingai ir kokybiškai produkcijai bei tvariams trumpų maisto grandinių procesams, kurie būtų tikslingi augintojams, perdirbėjams bei gamintojams. Ypatingas dėmesys skiriamas vaisių, uogų, daržovių bei prieskoninių augalų produktyvumui, įvairovei, cheminei sudėčiai bei technologinėms savybėms ir minimizuotu poveikiu aplinkai gavybos procese. Siekiama sukurti inovatyvius mokslinius-technologinius sprendimus pažangiai sodininkystės ir daržininkystės plėtrai ir plačiosios visuomenės poreikiams užtikrinti.

Tikslas – sukurti sodo ir daržo augalų agrobiologinių procesų mokslinius pagrindus, siekiant didinti produktyvumo potencialą bei produkcijos kokybę pritaikant inovatyvius, aplinką ir išteklius tausojančias technologijas.

Tikslui pasiekti programoje numatoma vykdyti tyrimus šiomis pagrindinėmis kryptimis:

– Augalų fiziologijos tikslinių žinių gilinimas ir agrobiotechnologinių priemonių taikymas siekiant kryptingai valdyti augalų augimo, vystymosi, fotosintezės ir metabolizmo aspektus kokybiškesnei, vertingesnei ir tvaresnei augalinei produkcijai kontroliuojamos aplinkos daržininkystei ir sodininkystei.

– Moderniosios sodininkystės moksliniai tyrimai parenkant sodo augalų poskiepių-įskiepių derinius bei veisles, akcentuojant poskiepių adaptyvumą tokiems ekologiniams veiksniams, kaip agroekologinės sąlygos ir gentinis dirvos nualinimas. Mokliškai grindžiama sodo ir uoginių augalų veisimo, auginimo sistemų ir technologinių priemonių įtaka augalų augumui, produktyvumui, derėjimo stabilumui bei vaisių kokybei. Tausojant aplinką, vykdomi tyrimai susiję su ligų ir kenkėjų išplitimo prognozavimu, vertinamas ligų ir kenkėjų žalingumas siekiant valdyti derliaus kokybę.

– Šiltnamio ir lauko daržo augalų inovatyvių auginimo technologijų kūrimas. Naujai sukurtų ir introdukuotų, atsparių aplinkos pokyčiams bei patogenams, derlingų, atitinkančių rinkos reikalavimus daržo, aromatinių, vaistinių ir alternatyvių augalų veislių pasiūla bei pritaikymas tvarios sistemos ir trumpų maisto grandinių procese. Dirvožemio biopotencialo didinimas ir tausojimas bei apsauga, mažinanti aplinkos taršą, taikant agrobiologines ir agroekologines priemones.

– Uogų, vaisių, daržovių bei prieskoninių augalų cheminės sudėties bei technologinių savybių tyrimai. Bioaktyvių junginių, galinčių suteikti maistui pageidaujamo funkcionalumo, tyrimai pritaikant naujausią analitinę techniką bei tyrimo metodus; sodininkystės ir daržininkystės produkcijos įvairių laikymo sąlygų optimizacija; beatliekinės technologijos perdirbimo procesų sukūrimas ir optimizavimas; fitokomponentų biorafinavimas.

Numatomi rezultatai

Įvykdžius programos sprendimui iškeltus uždavinius bus mokliškai pagrįsti technologiniai elementai naujoms sodininkystės ir daržininkystės technologijoms; parengtos praktinės rekomendacijos; paskelbtos mokslinės publikacijos mokslo leidiniuose, turinčiuose cituojamumo rodiklį CA WoS duomenų bazėje bei kituose referuojamuose šalies bei užsienio leidiniuose. Duomenys bus pristatyti tarptautinėse ir nacionalinėse konferencijose, seminaruose, masinėse informacijos priemonėse.

Programos vykdymo trukmė: 2022-2026 m. Programos vadovė dr. Giedrė Samuolienė,

Nr.	Ilgalaikės institucinės programos pavadinimas	Siūlymas dėl skiriamų biudžeto asignavimų, tūkst. eur.					
		2022	2023	2024	2025	2026	Iš
1.	Sodininkystė ir daržininkystė: agrobiologiniai pagrindai ir technologijos	464,27	510,70	561,77	617,94	679,74	2834